

## **Uitgewerkte onderzoeksonderwerpen gemeente Leusden**

Aan: werkgroep financiële verantwoording Leusden

Van: Rekenkamer Vallei en Veluwerand

Datum: ter bespreking in de vergadering van 23-10-2023

Bespreekpunt: tot een keuze voor een onderzoeksonderwerp komen, waarbij de rekenkamer voorkeur heeft voor een onderzoek naar het grondstoffenbeleid.

---

### **Inleiding**

We hebben budget en capaciteit beschikbaar om voor de gemeente Leusden een rekenkameronderzoek op te starten. Aan de werkgroep financiële verantwoording hebben we gevraagd om na te denken over mogelijke onderwerpen. Daarvoor hebben we in april een memo gestuurd met suggesties voor onderwerpen. Op 12 juni heeft de werkgroep drie onderwerpen genoemd voor mogelijk onderzoek. De rekenkamer heeft vooronderzoek naar deze drie onderwerpen gedaan en we werken de onderwerpen hieronder kort uit. Het vooronderzoek naar de mate van geschiktheid van de onderwerpen gaf ons aanleiding om een vierde onderwerp toe te voegen, namelijk het grondstoffenbeleidsplan 2021-2025.

Het gaat dan om de volgende onderwerpen:

1. Vastgoedbeleid
2. Effectiviteit van de raad / het gemeentebestuur
3. Kloof tussen inwoners en bestuur
4. Grondstoffenbeleid

In deze memo zijn de vier onderwerpen kort uitgewerkt.

### **Vier onderwerpen voor rekenkameronderzoek kort uitgewerkt**

#### **Suggestie 1: Vastgoedbeleid**

Tijdens de vergadering van de werkgroep op 12 juni bleek dat de raadsleden vragen hebben over het vastgoedbeleid: wat is het actuele beleid en hoe pakt dit uit? Hoe is het met de verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen? Hoe gaat de uitvoering van de plannen uit het College Uitvoeringsprogramma (CUP)? In de vergadering bleek ook dat de gemeente een vernieuwing van het vastgoedbeleid op de agenda heeft staan. Daarom is met de werkgroep afgesproken dat de rekenkamercommissie een gesprek zou hebben met de ambtelijk betrokkenen om af te stemmen over een eventueel onderzoek.

#### Interne ontwikkelingen op het gebied van vastgoed

De rekenkamercommissie heeft een gesprek gehad met ambtelijke betrokkenen. Daaruit blijkt dat de ambities in het CUP en de praktijk van de uitvoering niet goed op elkaar aansluiten. Er was in het verleden en ook op dit moment niet genoeg capaciteit beschikbaar, onder andere doordat prioriteit is gegeven aan de opvang van Oekraïense vluchtelingen (Bron: jaarverslag 2022, p. 17). Het gevolg is dat de basis niet op orde is. Door een gebrek aan dossiervorming over het gemeentelijk vastgoed zijn adequate managementrapportages lastig te maken. Ook ontbreekt het grotendeels aan contractmanagement en effectieve procesinrichting.

De ambtelijke organisatie richt zich nu op het op orde brengen van de basis. De gemeente heeft, samen met Bunschoten en Nijkerk, een applicatie aangeschaft om gegevens van het vastgoed in op te nemen. De gemeente verwacht dat in het eerste of tweede kwartaal van 2024 de gegevens van het gemeentelijk vastgoed in de applicatie staan. Dan kan er een overzicht gemaakt worden van de stand van zaken omtrent het beheer, de contracten en verduurzaming.

De gemeente heeft eind 2021 onderzoek laten uitvoeren door een onafhankelijk bureau. Het doel van dit onderzoek was om aan te geven hoe de gemeente Leusden de vastgoedorganisatie zou moeten inrichten. In april 2022 is hierover advies aan de gemeente uitgebracht. Dit advies is echter tot op heden niet in de praktijk gebracht, vanwege andere prioriteiten.

Voordat vastgoedbeleid opgesteld wordt, wil de gemeente eerst beleid opstellen op het gebied van cultuur, sport en welzijn. Het College Uitvoeringsprogramma 2022-2026 zegt hierover (p.27): *“In 2023 wordt beleid opgesteld voor sport, cultuur en Sociaal Domein. Dit vormt de basis - aangevuld met relevant overig beleid - voor een visie op en integraal beleid voor het gemeentelijk vastgoed. Het doel hiervan is onder meer om toepasbaar beleid op te stellen t.b.v. de projecten De Korf en Burg. Buiningpark/Jan Banninkpark, inclusief financiële consequenties. Omdat gemeentelijk vastgoed (zowel maatschappelijk als onderwijsaccommodaties) faciliterend is voor diverse functies, wordt ook Onderwijshuisvesting - op basis van een op te stellen strategisch integraal huisvestingsplan (SIHPL) - in de integrale visie en het beleid geïntegreerd.”* Wat de gemeente betreft gaat het hier om een beleidsmatige uitdaging die zowel met vastgoed als met sociaal domein te maken heeft.

Door de val van het college in 2022 en de vorming van een nieuw college daarna vond er weinig besluitvorming plaats over vastgoedzaken. Er werden geen beslissingen genomen over grote projecten zoals herontwikkeling De Korf en De Octopus. Als de gemeente besluit om De Korf te herontwikkelen, zullen gebruikers van andere gebouwen daar mogelijk naartoe gaan. En in afwachting van besluitvorming over De Korf investeert de gemeente niet (op tijd) in het onderhoud van gebouwen die nu gebruikt worden. Die gebouwen komen inmiddels wel aan het einde van hun levensduur.

#### Voorstel rekenkamer

Uit bovenstaande blijkt dat de ambtelijke organisatie nu de basis op orde brengt. Zodra de data van het gemeentelijk vastgoed in de aangeschafte applicatie staan, kan de gemeente de stand van zaken van het vastgoed inzichtelijk maken en vooruitkijken naar de toekomst. De rekenkamer ziet op dit moment geen rol weggelegd voor rekenkameronderzoek: eventuele raadsragen die er zijn, kunnen ambtelijk beantwoord worden zodra de stand van zaken van het vastgoed inzichtelijk is gemaakt. Bovendien ligt er een onafhankelijk advies uit 2022 voor de inrichting van de vastgoedorganisatie.

#### **Suggestie 2: Effectiviteit van de raad**

Tijdens de vergadering van de werkgroep werden de effectiviteit van de raad en het besluitvormingsproces, de relatie tussen raad, college en ambtelijke organisatie en bestuurskrachtmeting genoemd. Een dergelijk onderzoek gaat over de kwaliteit van lokaal bestuur en de capaciteit om taken goed te kunnen uitvoeren.

#### Voorstel rekenkamer:

De rekenkamer is van mening dat een dergelijk onderzoek minder geschikt is, omdat de rekenkamer vooral onderzoek doet naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van gevoerd beleid. Daarnaast zou een onderzoek naar dit onderwerp in onze ogen niet het juiste middel zijn om tot goed resultaat te komen; een traject onder begeleiding van een deskundige is sluit meer aan bij deze vraag. Wij adviseren daarom om hiervoor anderen in de arm te nemen. Er zijn diverse (bestuurskundige) bureaus die hierin gespecialiseerd zijn en hier advies over kunnen geven.

### **Suggestie 3: Kloof tussen inwoners en bestuur**

Een fractie uit de werkgroep heeft de kloof tussen inwoners en bestuur als onderwerp genoemd. De rekenkamer Amersfoort zou volgens de fractie op dit moment onderzoek hiernaar doen. We hebben navraag gedaan bij de rekenkamer Amersfoort. De raad van Amersfoort heeft inderdaad gevraagd naar een onderzoek naar de kloof tussen inwoners en bestuur. Dit is een erg breed thema. De rekenkamer Amersfoort heeft dit ingekaderd tot een onderzoek naar inwonerparticipatie. Ze onderzoekt de manier waarop de gemeente inwoners probeert te betrekken bij te maken keuzes. Met dit onderzoek wil de rekenkamer aan de gemeenteraad inzicht geven in de effectiviteit van het participatiebeleid.

#### Mogelijke insteek rekenkameronderzoek

Een onderzoek naar de kloof tussen inwoners en bestuur kan de rekenkamer Vallei en Veluwerand op verschillende manieren uitvoeren. We geven daarbij aan dat we in het verleden onderzoeken voor Leusden hebben uitgevoerd die hier raakvlakken mee hebben. In 2014 hebben we het participatiebeleid van Leusden onderzocht en in 2020 het vrijwilligersbeleid.

- A. De rekenkamer kan een vergelijkbaar onderzoek doen als de rekenkamer Amersfoort: namelijk een onderzoek naar inwonerparticipatie. De gemeente Leusden wil de 'Samenleving Voorop' stellen. Ze werkt daarbij vanuit kernwaarden, zoals 'vertrouwen en verantwoordelijkheid' en 'partnerschap'. In het onderzoek kunnen we in cases nagaan in hoeverre inwoners ervaren dat de gemeente vanuit deze kernwaarden handelt. Daarbij kunnen we kijken naar zowel een aantal participatietrajecten vanuit de gemeente als naar burgerinitiatieven uit de samenleving; en hoe betrokken inwoners beide soorten trajecten ervaren.
- B. De rekenkamer zou kunnen nagaan of er een kloof bestaat tussen inwoners en gemeente, en zo ja, wat de oorzaak van deze kloof is. We zouden daartoe vragenlijsten kunnen voorleggen aan inwoners, raad, college en ambtenaren. Wat er onder de 'kloof' verstaan wordt, moet eerst uitgewerkt worden. Gaat het de werkgroepleden om het contact tussen inwoners en raad; tussen inwoners en college; of vertrouwen/wantrouwen van inwoners in 'de overheid' in het algemeen? Inwoners maken dit onderscheid doorgaans niet in hun mening over 'de overheid'. Een dergelijk onderzoek kan wel inzicht geven aan de raad, maar zal mogelijk niet direct verbetervoorstellen opleveren. Het is een breed onderwerp en de kloof wordt niet alleen veroorzaakt door wat er op gemeentelijk niveau gebeurt, maar ook op landelijk niveau. Landelijk gezien is er al het een en ander aan onderzoek gedaan naar de kloof tussen inwoner en bestuur. Zo gaat de [Atlas van afgehaakt Nederland](#) hier op in. Ook het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) doet onderzoek naar dit vraagstuk: via het periodieke onderzoek naar '[Burgerperspectieven](#)' en ook in '[Sociale en culturele vraagstukken](#)' komt het aan bod.

### **Voorstel van de rekenkamer: onderzoek naar het grondstoffenbeleid 2021-2025**

Gezien de resultaten van ons vooronderzoek naar de drie voorgestelde onderwerpen leek het de rekenkamer verstandig om een vierde onderwerp toe te voegen. Bovendien kan het voor de variatie in

onze onderzoeken voor Leusden verstandig zijn om een ander soort onderwerp te kiezen. We stellen een onderzoek voor naar het gemeentelijke grondstoffenbeleid.

De kwaliteit van ingezamelde grondstoffen is en wordt een steeds belangrijker aspect van het huishoudelijk afvalbeheer. De hoeveelheid restafval is in de afgelopen jaren landelijk sterk afgenomen, maar de focus op vermindering van restafval kan er ook toe leiden dat de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen vermindert. Dat betekent dat er in de ingezamelde grondstoffen materialen zitten die daar niet in thuis horen. Met als risico dat de ingezamelde grondstof niet gerecycled kan worden, terwijl dat meestal juist wel het doel is.

In januari 2021 heeft de gemeenteraad het grondstoffenbeleid 2021-2025 vastgesteld. Eén van de doelstellingen uit het beleidsplan is om in 2030 maximaal 25 kilo restafval per inwoner per jaar in te zamelen. In 2022 is de hoeveelheid restafval uitgekomen op 57 kg per inwoner (Bron: jaarverslag 2022, p. 15). Het beleid is nu zo'n drie jaar van kracht. Dat is een passend moment om de doeltreffendheid van het beleid te onderzoeken. Ook kunnen we onderzoeken of de gemeente op weg is om de doelstellingen te kunnen realiseren, zowel kwantitatief (bijvoorbeeld vermindering kilo's restafval) als kwalitatief (juiste scheiding van grondstoffen zodat het te recyclen).

De rekenkamer heeft in 2022 onderzoek gedaan naar het grondstoffenbeleid van de gemeente Nijkerk ([Rapport rekenkameronderzoek \(rkvalleienveluwerand.nl\)](https://www.rkvalleienveluwerand.nl)). We hebben onderzocht in hoeverre Nijkerk op weg was om kwantitatieve én kwalitatieve doelstellingen te behalen. Zo is niet alleen gekeken naar het percentage afvalscheiding, maar ook naar de kwaliteit van het gescheiden afval. Dat houdt in dat we per grondstoffenstroom, zoals PMD (plastic, metaal en drankenkartons), hebben gekeken hoeveel kilogram per inwoner is ingezameld, maar óók of dat PMD zo goed gescheiden was dat het daadwerkelijk gerecycled kon worden.

## **Tot slot**

We hopen met deze memo inzicht te hebben gegeven in de haalbaarheid en wenselijkheid van de onderwerpen die eerder in de werkgroep financiële verantwoording ter sprake kwamen. Ook gaan we graag in gesprek over de suggestie voor onderzoek naar grondstoffenbeleid die we hebben gedaan.

Uiteraard staat het de werkgroep vrij om ook andere suggesties te doen. We vragen u dan wel om alvast zo specifiek mogelijk te zijn in de vraagstelling, en zo mogelijk (via de griffie) navraag te doen naar de ontwikkelingen op het betreffende onderwerp.

Langs deze weg kunnen we hopelijk tot een door de werkgroep gedragen keuze komen, waarna we verder aan de slag gaan met de uitwerking van het onderzoek op het gekozen onderwerp.